

## A szabadkai magyar lakosság (anya)nyelvi tudatának vizsgálata a magyar nyelvű média összefüggésében

A Vajdaság területén lebonyolított legutóbbi népszámlálás 2012 novemberében kiadott adatai mintegy 39 000-rel kevesebb magyart diagnosztizáltak 10 év elteltével. E válságtényezőt mindenképpen percepiálni kell. Felmerül a kérdés, hogy e rohamosan növekvő tendencia megállítható-e, megfékezhető-e? Vajon megelégedhetünk-e a statisztikai adatok kozmetikázásával, vagy ennél sokkal jelentősebb lépésekre, tettekre van-e szükség? Vajon a létszámcsökkenés nem jelent-e egyben nemzeti identitásválságot is, az anyanyelvi tudat megroppanását, az asszimilációs folyamatok beindulását stb.? És akkor még nem körvonalaztunk afféle problémákat, mint amilyen az anyanyelv átíródása, leépülése, elvesztése stb.

Jelen dolgozat a Szabadkán élő magyar lakosság (anya)nyelvi tudatát vizsgálja a vajdasági és a magyarországi média aspektusából. Arra a kérdésre igyekszik válságkezelő alternatívát biztosítani, amely a vajdasági magyarság anyanyelvének megmentésére, megóvására irányul. A számos kulturális stratégia közül tehát a magyarországi és a vajdasági média szerepére koncentrálnak, és abból a hipotézisből indul ki, hogy a vajdasági magyarok nyelve elsősorban több magyar nyelvű rádióadó és tévéadó megjelenésével, továbbá még több (helyi vonatkozású) magyar nyelvű műsor készítésével őrizhető meg. De csak akkor, ha ezek igényes magyar nyelven szólalnak meg mindennemű idegen (elsősorban szerb) nyelvi mintát mellőzve. A kulcsmotívum – ebből is adódóan – az igényes nyelvi minta terjesztésében ragadható meg.

A vizsgálatot rétegzett mintavételi eljárással egy 30 kérdésből álló kérdőív segítségével bonyolítottuk le. E kérdéseket pedig négy tematikus egységbe soroltuk (a magyar nyelvhez mint anyanyelvhez való kötődés; a szerb és a magyar nyelv viszonyával kapcsolatos ítélek, benyomások; a magyar nyelv és a média kapcsolata; a vajdasági magyar nyelv helyzete, jövője). Az adatok feldolgozása után megerősítést nyert az az elvárás, miszerint célszerű lenne egy Vajdaság-szerte fogható igényes nyelvezetű regionális televízió működtetése, helyi szinten pedig egy (vagy akár több) színvonalas, kis hatósugarú rádióadó üzemeltetése. A vizsgált populációnak a különböző médiatényezőkre adott reakciói, érzelmi attitűdjei, ítéletei stb. minden kétséget kizáróan fontos interakciókat érvényesítenek. E viszony feltérképezésének mintegy kiindulópontja az említett populáció anyanyelvi tudatának feltérképezése: a szabadkai magyarok anyanyelve és a szerb nyelv iránti beállítódásának, a két nyelv között kiépült viszonyrendszernek, az alanyok ítéleteinek, preszuppozícióinak vizsgálata, továbbá annak a sajnálatos negatív nyelvi változásnak a kimutatása, amely a vajdasági magyarok nyelvében tetten érhető stb.

Dolgozatunkban a szociolingvisztika eszköztárát bevetve alátámasztást nyert a fenti elvárás, nemzetstratégiai attitűd érvényessége. Körvonalazódott az is, hogy tényleges lépésekre van szükség

a magyar anyanyelvű lakosság csökkenésének megfékezésére. E válságfolyamat megoldásának tehát egyik lehetséges orvoslását veti fel a jelen munka.